

Załącznik do Uchwały Nr XXIX/278/14
Rady Gminy Gorlice
z dnia 21.03.2014r.

**„Gminny Program Przeciwdziałania
Przemocy w Rodzinie
oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie
na lata 2014 – 2019**

Gorlice, marzec 2014 r.

SPIS TREŚCI

I. WPROWADZENIE	4
II. PRZEMOC W RODZINIE – PODSTAWY TEORETYCZNE	4
2.1. Pojęcie przemocy w rodzinie	4
2.2. Rodzaje przemocy w rodzinie i formy zachowań agresywnych.....	5
2.3. Skutki przemocy w rodzinie	5
2.3.1. Konsekwencje doświadczania przemocy przez osoby dorosłe.....	5
2.3.2. Konsekwencje doświadczania przemocy przez dzieci.....	6
2.3.3. Społeczne konsekwencje przemocy w rodzinie.....	6
III. DIAGNOZA PROBLEMU PRZEMOCY W RODZINIE	7
3.1. Skala problemu przemocy w rodzinie w Gminie Gorlice	7
3.1.1 Realizacja procedury „NIEBIESKIEJ KARTY” na podstawie danych Zespołu Interdyscyplinarnego w Gminie Gorlice	7
3.1.2 Skala przemocy na podstawie wyników badań ankietowych.....	8
IV. PODSTAWY PRAWNE OPRACOWANIA PROGRAMU	11
V. Cele programu, obszary, działania, wskaźniki, instytucje i podmioty realizujące program.....	11
V.1.Cel główny programu.....	12
V.2.Cele szczegółowe programu	12
V.3. OBSZAR: Działania w zakresie profilaktyki przeciwdziałania przemocy w rodzinie.....	12
V.3.1. Cel główny	12
V.3.2. Cele szczegółowe	12
V.3.3. Działania	13
V.3.4. Wskaźniki	13
V.3.5. Instytucje/ podmioty realizujące działania	14
V.4. OBSZAR: Działania na rzecz osób dotkniętych przemocą w rodzinie.....	14
V.4.1. Cel główny	14
V.4.2. Cele szczegółowe	14
V.4.3. Działania	14
V.4.4. Wskaźniki	15
V.4.5. Instytucje/ podmioty realizujące działania	15
V. 5. OBSZAR: Podniesienie kompetencji służb.....	16
V.5.1. Cel główny	16
V.5.2. Cele szczegółowe	16
V.5.3. Działania	16
V.5.4. Wskaźniki	16
V.5.5. Instytucje/ podmioty realizujące działania	17
VI. ZASADY FINANSOWANIA PROGRAMU.....	17
VII.SPOSÓB REALIZACJI PROGRAMU. ZARZĄDZANIE PROGRAMEM. MONITOROWANIE I EWALUACJA.....	18

I. Wprowadzenie

Podstawą opracowania „Gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie na lata 2014-2019” jest ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2005 r. Nr 180 poz. 1493 z późn. zm.)

Głównym celem *Programu* jest ograniczenie na terenie Gminy Gorlice rozmiaru i następstw zjawiska przemocy w rodzinie.

Program wskazuje główne kierunki działania Gminy Gorlice w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie. Realizacja *Programu* będzie się odbywała w oparciu o 3 obszary problemowe, tj.:

- 1) „Działania w zakresie profilaktyki przeciwdziałania przemocy w rodzinie”,
- 2) „Działania na rzecz osób dotkniętych przemocą w rodzinie”,
- 3) „Podniesienie kompetencji służb”.

Opracowany dokument skorelowany jest z kluczowymi programami ogólnopolskimi i wojewódzkimi związanymi z problematyką przeciwdziałania przemocy w rodzinie, tj. z :

- 1) „Krajowym Programem Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie”,
- 3) „Małopolski program przeciwdziałania przemocy w rodzinie na lata 2007- 2013”
- 4) „Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych w gminie Gorlice na lata 2011-2015 ”.

Działania *Programu* mają charakter wielokierunkowy, dotyczą, w szczególności, profilaktyki przeciwdziałania przemocy w rodzinie i pomocy osobom dotkniętym przemocą.

Do opracowania i realizacji *Programu* zostali zaproszeni specjaliści i praktycy reprezentujący instytucje i organizacje pozarządowe zajmujące się na terenie gminy Gorlice problematyką przemocy w rodzinie. Profesjonalna wiedza współpracującej kadry specjalistów jest gwarancją, iż zaplanowane do realizacji zadania zwiększą skuteczność podejmowanych działań, co przełoży się na ograniczenie rozmiaru i następstw zjawiska przemocy w naszej gminie.

II. Przemoc w rodzinie – podstawy teoretyczne

2.1. Pojęcie przemocy w rodzinie

Przemoc w rodzinie - to jednorazowe lub powtarzające się umyślne działanie na szkodę bliskiego lub zaniechanie działań koniecznych do ochrony zdrowia i życia osób najbliższych. Działania te naruszają prawa i dobra osobiste członka rodziny (osoby najbliższej, a także innych osób zamieszkujących wspólnie lub wspólnie gospodarujących).

Przemoc w rodzinie, w szczególności, naraża osoby bliskie na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, narusza ich godność osobistą, nietykalność cielesną, wolność i swobodę, w tym również osobiste normy związane z życiem seksualnym.

Przemoc w rodzinie jest:

- zjawiskiem wynikającym z działania człowieka (działanie lub zaniechanie działań jest dokonywane przez jednego członka rodziny przeciwko pozostałym),
 - intencjonalna (zmierza do osiągnięcia jakiegoś celu),
- poza tym:
- wykorzystuje przewagę sił, uniemożliwiając samoobronę i opiera się na władzy i kontroli,
 - narusza prawa i dobra osobiste krzywdzonego członka rodziny,
 - powoduje szkody na zdrowiu fizycznym, psychicznym oraz cierpienie i krzywdy moralne u osób, których dotyka.

2.2. Rodzaje przemocy w rodzinie i formy zachowań agresywnych

Przemoc w rodzinie może przybierać różne formy i dokonywać się przy użyciu różnych instrumentów. Obecnie najczęściej spotykane formy przemocy to:

- **przemoc fizyczna** – są to wszelkie działania polegające na użyciu siły i prowadzące do naruszenia nietykalności cielesnej, nieprzypadkowych urazów, zranień, stłuczeń, złamań czy zasinień,
- **przemoc psychiczna** – to umyślne działania wykorzystujące nie siłę fizyczną, lecz mechanizmy psychologiczne, powodujące zachwianie pozytywnego obrazu własnej osoby u ofiary, obniżenie u niej poczucia własnej wartości, pojawienie się stanów lękowych i nerwicowych,
- **przemoc seksualna** – polega na wymuszaniu niechcianych przez ofiarę zachowań w celu zaspokojenia potrzeb seksualnych sprawcy,
- **przemoc ekonomiczna** – to działania prowadzące do całkowitego finansowego uzależnienia ofiary od sprawcy.

2.3. Skutki przemocy w rodzinie

Przemoc w rodzinie jest doświadczeniem traumatycznym, którego skutkiem są zarówno bezpośrednie szkody na zdrowiu psychicznym i fizycznym, jak i poważne, długotrwałe problemy ujawniające się w życiu dorosłym, jako konsekwencje przemocy doświadczanej w dzieciństwie.

2.3.1. Konsekwencje doświadczania przemocy przez osoby dorosłe

U osób poddawanych długotrwałej przemocy występują poważne problemy fizyczne i emocjonalne.

Do najczęstszych objawów będących skutkami przemocy należą: poważne obrażenia ciała, wzrost częstości chorób somatycznych związanych ze stresem (ból głowy, żołądka, w krzyżu lub w stawach oraz inne dolegliwości) przygnębienie, smutek, obojętność, popadanie w depresję, niepokój, niekontrolowane wybuchy płaczu, śmiechu czy agresji, zmienność nastrojów, decyzji, niepewność, stany lękowe, w tym lęk przed bliskością, nieufność, poczucie zagrożenia, niska samoocena, kłopoty z zasypianiem, koszmary nocne, kłopoty z koncentracją, zwiększone spożycie środków psychoaktywnych, zaprzeczanie, obwinianie się, bezradność, adaptacja do przemocy.

Ofiary często zachowują się niezrozumiale, niejednokrotnie zmieniają zdanie i wycofują zawiadomienie o przestępstwie, bronią sprawcy. Zachowania te są w psychologii tłumaczone najczęściej występowaniem wyuczonej bezradności, zjawiska „prania mózgu” czy stresu pourazowego. Wycofanie się z aktywnych działań służących zmianie sytuacji i wyjściu z przemocy może wynikać z przekonania o bezskuteczności działań, popartego wcześniejszymi doświadczeniami. Bierność i rezygnacja są również często wynikiem technik manipulacyjnych, jakim ofiara była poddawana ze strony sprawcy, technik mających utrwalić w niej niską samoocenę i wzbudzić poczucie winy.

2.3.2. Konsekwencje doświadczania przemocy przez dzieci

Na szczególnie poważne konsekwencje zachowań przemocowych narażone są dzieci. Często są one bezpośrednimi ofiarami lub/i świadkami przemocy w rodzinie. Obok obrażeń cielesnych przemoc domowa powoduje, że dziecko żyje w poczuciu ciągłego strachu i zagrożenia, pozbawione miłości, zaufania i bezpieczeństwa. Niezaspokojenie tych podstawowych potrzeb wpływa na dalszy rozwój dziecka i jest przyczyną wielu schorzeń psychosomatycznych. Dzieci będące ofiarami wykorzystywania seksualnego wykazują wysoki poziom depresji, poczucie osamotnienia, myśli samobójcze, zaburzenia snu, nadpobudliwość, agresję, obniżenie samooceny i poczucie bezwartościowości. Maltretowanie psychiczne niekorzystnie wpływa na rozwój dzieci.

Może prowadzić do nieprzystosowania interpersonalnego (brak poczucia bezpieczeństwa, niski poziom kompetencji społecznych, trudności w kontaktach z rówieśnikami), deficytów intelektualnych (deficyty w zakresie możliwości poznawczych, rozwiązywaniu konfliktów i kreatywności) problemów afektywno-behawioralnych (agresja, samoponiżanie, lęk, wstyd i poczucie winy, wrogość i gniew, pesymizm i negatywizm). Skutki przemocy pojawiające się podczas trwania zachowań przemocowych są zaledwie początkiem destrukcyjnego wpływu przemocy domowej. Konsekwencje przemocy ujawniają się często również po długim czasie, kiedy dziecko dorasta, lub w jego dorosłym życiu. Odroczone skutki przemocy objawiają się w postaci różnych form niedostosowania społecznego. Trudności w nauce, wagarowanie, ucieczki z domu, udział w nieformalnych młodzieżowych grupach przestępczych, wysoki poziom agresji, nadużywanie alkoholu, branie narkotyków to tylko niektóre ze sposobów ucieczki od problemu przemocy w rodzinie. Doświadczanie przemocy w dzieciństwie ma wpływ na całe dorosłe życie.

Ofiary przemocy, zwłaszcza seksualnej, mają problemy z nawiązaniem i utrzymaniem satysfakcjonujących relacji z innymi osobami. Ponadto, zachowania przemocowe są dziedziczone i powielane. Młodzi chłopcy wychowujący się w rodzinach, gdzie mężczyzna znęca się nad kobietą, uczą się agresji wobec kobiet, dziewczynki zaś postrzegają bicie, maltretowanie i wykorzystywanie jako elementy wpisane w rolę kobiety. Doświadczanie przemocy w dzieciństwie podwyższa ryzyko, że krzywdzone dzieci same staną się krzywdzącymi rodzicami.

2.3.3. Społeczne konsekwencje przemocy w rodzinie

Przemoc zagraża życiu, niesie ze sobą cierpienie fizyczne, rany, siniaki, ale przede wszystkim powoduje niewyobrażalnie wielkie szkody psychiczne u ofiar, które najczęściej przez lata doświadczają znęcania się, wykorzystywania lub zaniedbania. Przemoc domowa to także poważny problem społeczny.

Destrukcyjna siła niszczy cały system rodzinny, rozsadza go od środka, odbiera poczucie bezpieczeństwa i możliwość prawidłowego rozwoju najmłodszym członkom rodziny. Niesie ze sobą ryzyko dziedziczenia przez dzieci zachowań przemocowych i powielania ich w dorosłym życiu. Niezwalczana przemoc przybiera na sile, utrwała się i eskaluje niosąc negatywne konsekwencje dla uwikłanych w nią rodzin i dla całego społeczeństwa. Niezbędne jest zatem podejmowanie planowych działań mających na celu zapobieganie i zwalczanie przemocy w rodzinie, działań wpisanych w tworzenie i rozwijanie systemu przeciwdziałania przemocy, którego zasadniczymi elementami są specjalistyczne instytucje i profesjonaliści niosący pomoc osobom dotkniętym przemocą domową.

III. DIAGNOZA PROBLEMU PRZEMOCY W RODZINIE

Właściwe zdiagnozowanie zjawiska przemocy w rodzinie jest bardzo trudne. Przemoc domowa jest problemem złożonym, o którym nie łatwo się rozmawia a, który jeszcze trudniej zbadać. Istniejące statystyki pozwalają oszacować jedynie jego przybliżone rozmiary. Oficjalne statystyki nie obejmują niezgłaszanych przypadków przemocy, a problematyka przemocy jest traktowana, jako sprawa wstydliva, drażliwa, skrywana w czterech ścianach domu, stąd proces badawczy napotyka na liczne bariery metodologiczne.

3.1. Skala problemu przemocy w rodzinie w Gminie Gorlice.

Skala problemu przemocy w rodzinie w Gminie Gorlice została określona na podstawie informacji uzyskanych z danych statystycznych ze sprawozdań, Zespołu Interdyscyplinarnego w Gminie Gorlice oraz danych z badań ankietowych.

3.1.1. Realizacja procedury „NIEBIESKIEJ KARTY” na podstawie danych Zespołu Interdyscyplinarnego w Gminie Gorlice.

Statystyki prowadzone przez Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie z przeprowadzonych interwencji domowych w okresie od dnia 1 stycznia 2013 r. do 31 grudnia 2013 r. pokazują, że na terenie działania ww. Zespołu są następujące:

1. **Liczba przeprowadzonych interwencji domowych /ogółem/ –180 ,**
w tym: **dotyczących przemocy w rodzinie /procedura NK/ –180 .**
2. **Interwencje dotyczące przemocy w rodzinie:**
miejsce interwencji – **gmina Gorlice,**
3. **Liczba pokrzywdzonych w wyniku przemocy domowej /ogółem/ – 330,**
w tym: kobiety – 50,
mężczyźni –1 ,
małoletni do ukończenia lat 13 –98,
małoletni od 13 do 18 lat –132 .
4. **Liczba sprawców przemocy domowej /ogółem/ – 50,**
w tym: kobiety – 1,
mężczyźni – 48,
nieletni – 1.

5. Liczba sprawców przemocy domowej zatrzymanych /ogółem/ – 15,
w tym: kobiety – 0,
mężczyźni – 15,
nieletni – 0.

6. Liczba sprawców przemocy domowej pod wpływem alkoholu /ogółem/ – 45,
w tym: kobiety – 1,
mężczyźni – 44,
nieletni – 0.
przewiezionych do Policyjnych pomieszczeń dla osób zatrzymanych
do wytrzeźwienia – 26,
kobiety – 0,
mężczyźni – 26 ,
nieletni – 0.

7. Liczba przypadków udzielenia pomocy medycznej – 0:
pokrzywdzony /a/ – 0,
sprawca – 0.

8. Liczba dzieci przewiezionych do szpitala, placówki, OIK, oddanych pod opiekę osoby spokrewnionej – 13

9. Liczba wypełnionych formularzy „Niebieska Karta – A” /ogółem/ – 66,
w tym:
- liczba formularzy wszczynających procedurę – 66,
- w tym liczba formularzy dotyczących kolejnych przypadków przemocy w rodzinie w trakcie trwającej procedury – 5

10. Rodzaje pomocy udzielonej osobie, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą:
- umieszczenie w ośrodku interwencji kryzysowej – 17,
- porady psychologa -127 osób
- porady prawnika- 58 osób
- porady członka GKRPA – 43 osoby
- pracownicy socjalni, praca socjalna - 132 osoby

Z przedstawionych danych wynika, że wśród osób, co do których istnieje podejrzenie, że są dotknięte przemocą przeważają kobiety i osoby małoletnie. Mężczyźni dominują wśród osób, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc.

W celu zwiększenia skuteczności przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar Zarządzeniem Nr 3 Wójta Gminy Gorlice z dnia 9.01.2014r został powołany Zespół Interdyscyplinarny.

Została przyjęta do realizacji Uchwała Nr XVII/164/12 Rady Gminy Gorlice z dnia 10.10.2012r w sprawie trybu i sposobu powoływania i odwoływania członków Zespołu Interdyscyplinarnego oraz szczegółowych warunków jego funkcjonowania.

Zespół Interdyscyplinarny działa na podstawie Porozumień o współpracy w Zespole Interdyscyplinarnym, które zostały zawarte pomiędzy Gminą Gorlice, a:

- Komendą Powiatową Policji w Gorlicach,
- Zespołem Szkół w Zagórzanach,
- Prezesem Sadu Rejonowego w Gorlicach,
- Przewodniczącym Parafialnego Zespołu Caritas przy Parafii pod wezwaniem .św. Jana Chrzciciela w Kobylance,
- Niepublicznym Zakładem Opieki Zdrowotnej w Szymbarku.

Działania przedstawicieli powyższych instytucji i organizacji- zgodnie

z ustawą- opierają się na procedurze Niebieskiej Karty . Pomimo faktu iż Ustawa o Przeciwdziałaniu Przemocy w Rodzinie obowiązuje od 1 sierpnia 2010r, Rozporządzenie w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” weszło w życie z dniem 18 października 2011 r.

Na podstawie rozporządzenia prawo do sporządzenia niebieskiej Karty A- formularza inicjującego postępowanie- zyskali przedstawiciele oświaty, służby zdrowia, gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych.

Przed wejściem w życie rozporządzenia uprawnieni do zakładania Niebieskich Kart byli wyłącznie przedstawiciele ośrodka pomocy społecznej i Policji.

Po sporządzeniu niebieskiej karty-A osoba wypełniająca przekazuje niezwłocznie formularz przewodniczącemu zespołu interdyscyplinarnego. Dalsze działania podejmowane są w ramach Zespołu.

Reasumując powyższe niezależnie od tego, do której instytucji zgłosi się ofiara przemocy zostanie przekazana do Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, w funkcjonowanie którego zaangażowane są wszystkie służby.

W celu realizacji ww. procedury „NIEBIESKIEJ KARTY” powołanych zostało 6 grup roboczych, a realizację 66 procedur NK koordynował Zespół Interdyscyplinarny.

W ramach realizacji procedury „NIEBIESKIEJ KARTY” zostały skierowane wnioski do niżej wymienionych instytucji:

- do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych / 6 wniosków/,
- do Sądu / 11 wniosków/ ,
- do Prokuratury Rejonowej / 14 wniosków/,
- do Policji / 1 wniosek/

3.1.2 Skala przemocy na podstawie wyników badań ankietowych.

Rozpoznanie skali zjawiska, wyłącznie na podstawie danych statystycznych Ośrodka Pomocy Społecznej , Policji czy innych instytucji zaangażowanych w rozwiązywanie problemu przemocy domowej nie daje pełnego zobrazowania skali zjawiska.

Często przemoc nie wychodzi poza próg domu. Osoby będące ofiarami przemocy nie szukają pomocy wśród innych też instytucji z różnych powodów. Trzeba również mieć na uwadze ,że ofiarami przemocy w rodzinie są dzieci, które z reguły nie potrafią same poprosić o pomoc, a które rozwijając się w atmosferze przemocy nabywają negatywne wzorce zachowań i niejednokrotnie zostają sprawcami przemocy w rodzinie już jako rodzice.

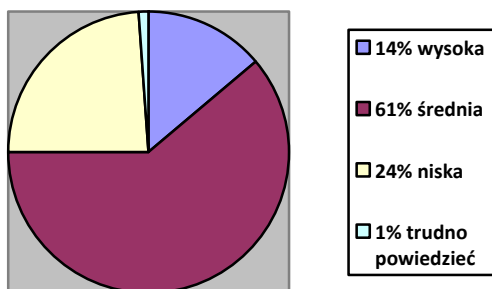
Celem zdiagnozowania zakresu przemocy w rodzinie oraz poziomu wiedzy o tym problemie przeprowadzono badania ankietowe skierowane do mieszkańców gminy Gorlice.

Kwestionariusze ankiet zostały rozdane w środowisku przez pracowników socjalnych.
W wyniku analizy materiału badawczego ustalono;

1. Przyczyny przemocy.
2. Sprawcę przemocy i ofiarę przemocy.
3. Ocenę działań profilaktycznych podejmowanym w gminie.
4. Ocenę oferty pomocowej.

W sumie wypełniono 100 ankiet.

Skala problemu przemocy w rodzinie w gminie Gorlice.

Źródło: opracowanie własne

W oparciu o zgromadzony materiał badawczy ustalono: 61% ankietowanych stwierdziło, że skala przemocy w rodzinie jest średnia, 24% stwierdziło, że skala przemocy jest niska. Stanowiska w tej sprawie nie potrafiło zająć 1 % respondentów. Odpowiadając na następne pytanie, badani wskazywali **przyczyny przemocy w gminie**.

Zdaniem respondentów alkoholizm jest najczęstszą przyczyną przemocy w rodzinie /aż 94 osoby na 100 ankietowanych/.

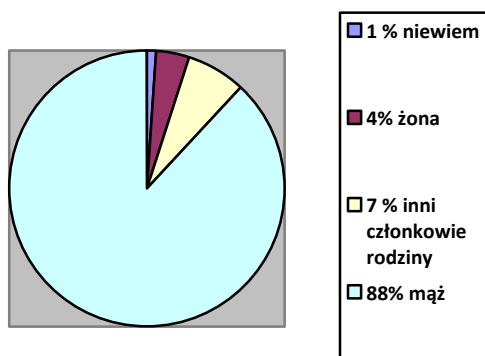
Wśród innych przyczyn zjawiska przemocy wymienili między innymi ubóstwo, niedopasowanie charakterów małżonków.

1% ankietowanych nie miało zdania w tej sprawie.

W kolejnych pytaniach poproszono respondentów o **wskazanie ofiar i sprawców przemocy w rodzinie**.

Według ankietowanych najczęściej ofiarami przemocy w rodzinie są żony /79 osób/ i dzieci / 40 osób/.Z pewnością taki rozkład odpowiedzi jest po części wynikiem własnych doświadczeń badanych i panujących stereotypów.

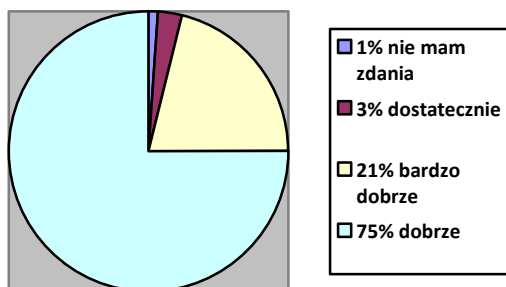
Jeśli chodzi o **sprawcę przemocy w rodzinie** zdecydowana większość ankietowanych aż 88 osób wskazała na męża.

źródło: opracowanie własne

Na podstawie powyżej przedstawionych danych rysuje się zatem modelowy obraz przemocy w rodzinie , w której sprawcą przemocy jest mąż a ofiarami jego żona i dzieci, 2 osoby nie miały zdania w tej sprawie.

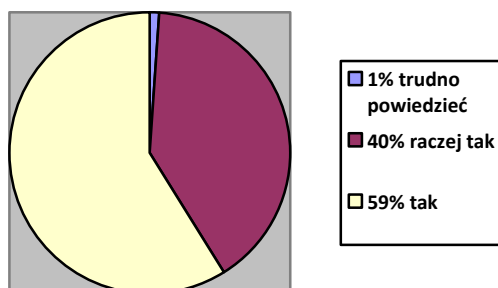
W ankiecie znalazło się również pytanie pozwalające badanym ocenić **działania profilaktyczne podejmowane w gminie w związku z problemem przemocy w rodzinie**.

źródło: opracowanie własne

Oceniając podejmowane w gminie Gorlice działania profilaktyczne związane z problemem przemocy w rodzinie łącznie 96 osób stwierdziło, że są one dobre. Jedna osoba nie miała zdania na ten temat.

Odpowiadając na ostatnie pytanie, ankietowani oceniali **ofertę pomocy świadczonej ofiarom i sprawcom przemocy w rodzinie.**

źródło: opracowanie własne

Wypowiadając się na temat ofert wsparcia udzielanego ofiarom przemocy łącznie 59 osób uznało, że oferta jest wystarczająca i 40 osób że raczej tak. Jedna osoba nie sprecyzowała swojego stanowiska w tej sprawie.

IV. Podstawy prawne opracowania programu

1. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483 z późn. zm.). Rozdział drugi pn. „Wolności, Prawa i Obowiązki Człowieka i Obywatela” reguluje zasady zapewniające każdemu nietykalność osobistą i cielesną oraz stawia na ich straży władze publiczne przyznając obywatelowi prawo żądania od organów władzy publicznej szczególnej ochrony dziecka przed przemocą, okrucieństwem, wyzyskiem i demoralizacją.

2. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2005 r. Nr 180 poz. 1493 z późn. zm.), która w art. 6 ust. 2 zobowiązuje gminy do: opracowania i realizacji gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie, prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie, zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia, tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.

3. Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tj. Dz. U. z 2013 r. Nr 135 z późn. zm.) powstała w przekonaniu, że skuteczna pomoc dla rodziny przeżywającej trudności w opiekowaniu się i wychowaniu dzieci oraz skuteczna ochrona dzieci i pomoc dla nich może być osiągnięta przez współpracę wszystkich osób, instytucji i organizacji pracujących z dziećmi i rodzicami.

4. Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2013 r. Nr 182), która określa kompetencje jednostek i pracowników pomocy społecznej, których zadaniem jest udzielanie wszelkiej pomocy osobom i rodzinom dotkniętym problemem przemocy domowej. Przemoc w rodzinie jest jednym z powodów przyznawania pomocy społecznej.

„Gminny program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie na lata 2014-2019” jest spójny z :

- „Krajowym Programem Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie”,
- „Małopolskim Programem Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2007-2013”,
- „Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych w gminie Gorlice na lata 2011-2015”.
- Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 13.09.2011r w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta”.

V. Cele programu, obszary, działania, wskaźniki, instytucje i podmioty realizujące program

V.1. Cel główny programu

Ograniczenie, na terenie Gminy Gorlice rozmiaru i następstw zjawiska przemocy w rodzinie.

V.2. Cele szczegółowe programu

- Wdrożenie na terenie gminy Gorlice systemowych rozwiązań w zakresie profilaktyki przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
- Rozwój infrastruktury podmiotów udzielających pomocy ofiarom przemocy w rodzinie, oraz podnoszenie jakości i dostępności świadczonych usług.
- Umożliwienie podnoszenia kompetencji osób pracujących z osobami doświadczającymi przemocy w rodzinie lub osobami stosującymi przemoc w rodzinie.

V.3. OBSZAR: Profilaktyka przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

V.3.1. Cel główny

Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie poprzez zwiększenie dostępności i skuteczności pomocy dla rodzin, w których stosowana jest przemoc.

V.3.2. Cele szczegółowe

- Zwiększenie intensywności działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w gminie Gorlice
- Podniesienie poziomu wiedzy i świadomości mieszkańców gminy Gorlice w zakresie przyczyn i skutków przemocy w rodzinie.
- Podniesienie poziomu wiedzy i świadomości mieszkańców gminy Gorlice w zakresie instytucji udzielających pomocy osobom doświadczających przemocy w rodzinie.
- Zwiększenie dostępności oraz poprawa skuteczności ochrony i pomocy na rzecz osób doświadczających przemocy w rodzinie.
- Wdrożenie systemowych rozwiązań w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie na terenie gminy Gorlice.

V.3.3 Działania

- Diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie na terenie gminy, w tym ustalenie liczby rodzin zagrożonych przemocą w rodzinie.
- Cykliczne prowadzenie lokalnej kampanii społecznej (np. plakaty, spotkania z sołtysami, ulotki, broszury, artykuły w gazecie lokalnej itp...).
- Prowadzenie poradnictwa, w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczo – wychowawczych kompetencji rodziców, w szczególności w rodzinach zagrożonych przemocą.
- Monitorowanie zjawiska przemocy w rodzinie na terenie gminy Gorlice.
- Podniesienie poziomu wiedzy i świadomości społecznej dotyczącej przyczyn i skutków przemocy w rodzinie.
- Podejmowanie działań mających na celu uwrażliwienie mieszkańców gminy na problem przemocy w rodzinie.
- Stworzenie systemu działań profilaktycznych i stałe jego doskonalenie.
- Prowadzenie poradnictwa oraz działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczo – wychowawczych kompetencji rodziców, w szczególności w rodzinach zagrożonych przemocą.
- Realizacja projektów z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie i ochrony osób doświadczających tej przemocy.
- Wspieranie inicjatyw oddolnych podmiotów realizujących działania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
- Współpraca z placówkami służby zdrowia w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

V.3.4 Wskaźniki

- Liczba konferencji, spotkań organizowanych dla mieszkańców gminy, instytucji i organizacji wspomagających rodzinę, pracujących z dzieckiem i rodziną, udzielających pomocy w sytuacji kryzysowej.

- Liczba materiałów informacyjnych mówiących o przyczynach i skutkach przemocy w rodzinie oraz instytucjach udzielających pomocy rodzinie przeżywającej kryzys.
- Liczba informacji prasowych przekazanych do gazety lokalnej.
- Liczba osób, które skorzystały z usług w zakresie poradnictwa.
- Liczba osób, które stwierdzą, że w wyniku uczestnictwa w poszczególnych działaniach poprawiła się ich wiedza na temat zjawiska przemocy w rodzinie.
- Liczba osób zajmujących się działalnością w zakresie profilaktyki i przeciwdziałania przemocy w rodzinie, które uczestniczyły w szkoleniach, kursach, konferencjach itp.
- Liczba osób zajmujących się działalnością z zakresu profilaktyki i przeciwdziałania przemocy w rodzinie, które podniosły swoje kwalifikacje i kompetencje zawodowe.
- Liczba zrealizowanych projektów obejmujących działania z zakresu profilaktyki i przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
- Liczba instytucji prowadzących zajęcia wychowawczo- profilaktyczne z dziećmi i młodzieżą.
- Liczba uczestników zajęć wychowawczo- profilaktycznych dla dzieci i młodzieży.

V.3.5. Instytucje/ podmioty realizujące działania

- Urząd Gminy Gorlice, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Zespół Interdyscyplinarny, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Gorlicach,
- Szkoły i placówki oświatowe, przedszkola,
- Placówki służby zdrowia,
- Organizacje pozarządowe, w szczególności działające na rzecz dziecka i rodziny,
- Komenda Powiatowa Policji w Gorlicach,
- Prokuratura Rejonowa w Gorlicach,
- Sąd i kuratorskie służby sądowe,
- Inne instytucje.

V.4. OBSZAR: Działania na rzecz osób dotkniętych przemocą w rodzinie.

V.4.1. Cel główny

Zwiększenie dostępności i podniesienie skuteczności działań ochronnych na rzecz osób dotkniętych przemocą w rodzinie.

V.4.2.Cele szczegółowe

- Zwiększenie poziomu wiedzy społeczeństwa na temat podmiotów świadczących pomoc osobom doświadczającym przemocy w rodzinie oraz form udzielanej pomocy.
- Zapewnienie pomocy i wsparcia oraz bezpiecznego schronienia osobom dotkniętym przemocą w rodzinie.

V.4.3 Działania

- Koordynowanie i doskonalenie współpracy pomiędzy podmiotami działającymi na rzecz osób dotkniętych przemocą w rodzinie.
- Zwiększenie dostępności do informacji w zakresie możliwości i form pomocy psychologicznej, medycznej, socjalnej, zawodowej i rodzinnej.
- Zapewnienie osobom doświadczającym przemocy miejsc całodobowych w Sądeckim Ośrodku Interwencji Kryzysowej w Nowym Sączu.
- Propagowanie dostępności telefonów zaufania oraz telefonów interwencyjnych i informacyjnych dla osób doświadczających przemocy w rodzinie.
- Świadczenie poradnictwa medycznego, psychologicznego, prawnego, socjalnego, zawodowego i rodzinnego dla osób doświadczających i zagrożonych przemocą w rodzinie – Punkt Konsultacyjny dla Osób Doznających Przemocy
- Prowadzenie działań terapeutycznych dla osób doświadczających przemocy w rodzinie.
- Uruchomienie Grupy Wsparcia dla osób doznających przemocy
- Funkcjonowanie Zespołu Interdyscyplinarnego.

V.4.4 Wskaźniki

- Liczba osób korzystających z proponowanych przez Gminę Gorlice form pomocy.
- Liczba osób korzystających z pomocy w całodobowych placówkach pomocowych dla osób doświadczających przemocy w rodzinie.
- Liczba placówek udzielająca wsparcia i pomocy osobom doświadczającym przemocy w rodzinie.
- Liczba udzielonych porad, konsultacji i innych form udzielonej pomocy.
- Liczba spotkań Zespołu Interdyscyplinarnego.
- Liczba spotkań Zespołu Interdyscyplinarnego i grup roboczych.
- Liczba organizacji pozarządowych, które w danym roku realizowały zadania na rzecz osób doświadczających przemocy w rodzinie.
- Liczba ulotek, plakatów, informacji medialnych informujących o podmiotach świadczących pomoc osobom doświadczającym przemocy w rodzinie.
- Liczba osób, które stwierdziły, że w wyniku uzyskanej pomocy poprawie uległa ich sytuacja życiowa.

V.4.5. Instytucje/ podmioty realizujące działania

- Urząd Gminy Gorlice, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Zespół Interdyscyplinarny ,
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Gorlicach,
- Komenda Powiatowa Policji w Gorlicach,
- Prokuratura Rejonowa w Gorlicach,
- Placówki służby zdrowia,

- Organizacje pozarządowe działające na rzecz dziecka i rodziny,
- Całodobowe placówki opiekuńczo – wychowawcze,
- Sąd, kuratorskie służby sądowe,
- Kościoły i związki wyznaniowe,
- Szkoły i placówki oświatowe,

V.5.OBSZAR: Podniesienie kompetencji służb realizujących zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

V.5.1 Cel główny

Poprawa skuteczności działań osób i instytucji zobowiązanych i uprawnionych do przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz jakości i dostępności świadczonych usług w tym zakresie poprzez podniesienie kwalifikacji i kompetencji kadr.

V.5.2 Cele szczegółowe

- Zapewnienie możliwości udziału w różnych formach doskonalenia zawodowego (wewnętrznego i zewnętrznego), których celem jest podnoszenie kwalifikacji oraz doskonalenie umiejętności osób pracujących bezpośrednio z osobami stosującymi przemoc, jak i osobami doświadczającymi przemocy w rodzinie.
- Zapewnienie możliwości podnoszenia kompetencji osób pracujących z dziećmi i młodzieżą w zakresie rozpoznawania wczesnych symptomów występowania zjawiska przemocy w rodzinie.
- Wdrożenie systemu wsparcia dla osób pracujących bezpośrednio z osobami dotkniętymi przemocą w rodzinie i osobami stosującymi przemoc.
- Poprawa sprawności i jakości świadczonych usług w zakresie przemocy w rodzinie przez instytucje do tego zobowiązane i uprawnione.

V.5.3 Działania

- Zapewnienie możliwości udziału w organizowanych szkoleniach dla osób pracujących z osobami doświadczającymi i stosującymi przemoc w rodzinie, nauczycieli, wychowawców, opiekunów pedagogów, psychologów, pracowników instytucji pomocy społecznej oraz służby zdrowia, organizacji pozarządowych, przedstawicieli innych instytucji.
- Planowanie i delegowanie osób pracujących bezpośrednio z osobami doświadczającymi i stosującymi przemoc w rodzinie do udziału w zewnętrznych formach kształcenia i doskonalenia zawodowego, w tym nadających kwalifikacje(w miarę zgłaszanych potrzeb) .
- Zapewnienie poradnictwa i wsparcia dla osób pracujących bezpośrednio z osobami dotkniętymi przemocą w rodzinie w formie grupy wsparcia lub superwizji.

V.5.4 Wskaźniki

- Liczba zrealizowanych szkoleń dla osób pracujących z osobami doświadczającymi i stosującymi przemoc w rodzinie, nauczycieli, wychowawców, opiekunów pedagogów, psychologów, pracowników instytucji

pomocy społecznej oraz służby zdrowia, organizacji pozarządowych, przedstawicieli innych instytucji, stowarzyszeń i związków wyznaniowych.

- Liczba osób uczestniczących w w/w szkoleniach.
- Liczba osób podnoszących kwalifikacje (podniesienie poziomu wykształcenia, zdobycie dodatkowych kwalifikacji, uprawnień) w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie lub prowadzenia terapii ze wszystkimi stronami konfliktu,

V.5.5. Instytucje/ podmioty realizujące działania

- Urząd Gminy Gorlice,
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Gorlicach,
- Zespół Interdyscyplinarny,
- Sąd, prokuratura, policja,
- Szkoły i placówki oświatowe,
- Organizacje pozarządowe działające na rzecz dziecka i rodziny.

VI. Zasady finansowania programu.

Zakłada się, że niniejszy program będzie finansowany w różnych formach, z wykorzystaniem wielu źródeł finansowania, dlatego zakres realizacji działań programowych w poszczególnych latach uzależnia się od wielkości środków finansowych Gminy Gorlice, GKRPA oraz innych źródeł.

W latach 2014 – 2019 **wstępnie projektowane potrzeby finansowe** (nie ujęte w budżetach jednostek organizacyjnych i organizacji pozarządowych) **na realizację kluczowych działań** niniejszego programu są następujące:

Obszar	Działania	2014r.*	2015r. – 2019r.
V.3	- Organizacja kampanii społecznej.	19.700,-	Wysokość środków finansowych ustalona będzie po dokonaniu analizy wyników monitorowania i ewaluacji programu.
	- Organizacja zajęć wychowawczo – profilaktycznych z dziećmi i młodzieżą,	46.500,-	
V.4	- Poradnictwo / umowa –zlecenie, psycholog/	13.200,-	Wysokość środków finansowych ustalona będzie po dokonaniu analizy wyników monitorowania i ewaluacji programu

V.6	Dofinansowanie do szkoleń, w szczególności udział terapeutów w grupach wsparcia, superwizjach.	2.000,-	Wysokość środków finansowych ustalona będzie po dokonaniu analizy wyników monitorowania i ewaluacji programu
Łącznie		81.400,-	

*Wysokość planowanych środków finansowych może ulec zmianie.

VII. Sposób realizacji programu. Zarządzanie programem. Monitorowanie i ewaluacja.

VII.1.Sposób realizacji programu.

Zakłada się, że „Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014 – 2019” będzie miał charakter interdyscyplinarny i realizowany będzie przez wszystkie instytucje i organizacje zobligowane do podejmowania działań na rzecz zapobiegania i ograniczania przemocy w rodzinie.

Ze względu na interdyscyplinarny charakter programu cele realizowane będą w formie pracy ciągłej przez okres pięciu lat.

Działania skierowane do społeczności, instytucji, organizacji pozarządowych, kościołów i związków wyznaniowych z obszaru przeciwdziałania będą miały charakter :

- 1) profilaktyczny – promowanie, propagowanie zachowań alternatywnych wobec przemocy, nowatorskich i systemowych rozwiązań,
- 2) edukacyjny – upowszechnianie wiedzy na temat przemocy i jej negatywnych skutków, kształtowanie właściwych postaw, w tym braku akceptacji dla przemocy,
- 3) pomocowy – specjalistyczne poradnictwo, działania profilaktyczno – terapeutyczne, korekcyjno – edukacyjne, informowanie o miejscach i możliwościach udzielenia pomocy,
- 4) wspierający – wsparcie merytoryczne i praktyczne służb pomocowych, wzmacnianie i aktywizowanie instytucji i organizacji, współpraca i wymiana doświadczeń oraz informacji.

VII.1.1 Harmonogram działań.

Wdrożenie i realizacja *Programu* odbywać się będzie zgodnie z ustalonym harmonogramem opracowanym, w następujących terminach: w 2014 r. - do 31 maja, w latach 2015 – 2019 - do 31 stycznia .

Harmonogram będzie uwzględniał:

- 1) terminy realizacji projektowanych działań,
- 2) realizatorów poszczególnych zadań,
- 3) źródła finansowania,
- 4) uwagi dotyczące realizacji planowanych zadań.

Harmonogram działań zatwierdza do realizacji Wójt Gminy Gorlice w terminach wskazanych powyżej.

VII.2 Zarządzanie programem.

Programem zarządzać będzie Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, powołany przez Wójta Gminy Gorlice.

Spotkania Zespołu odbywać się będą co najmniej raz na kwartał celem:

- 1) wymiany informacji oraz doświadczeń,
- 2) inicjowania szczegółowych działań zawartych w harmonogramie,
- 3) przeprowadzenia bieżącego monitorowania,
- 4) przeprowadzenia ewaluacji częściowej (raz w roku),
- 5) ustalenia potrzeb finansowych na dalszą realizację niniejszego programu,
- 6) opracowania projektu (według potrzeb) zmian w harmonogramie realizacji programu.

VII.3 Monitorowanie i ewaluacja.

VII.3.1. Monitorowanie.

Program będzie monitorowany co pół roku w celu sprawdzenia czy:

- 1) działania ujęte w programie są realizowane,
- 2) zadania określone w harmonogramie są realizowane w ustalonych terminach.

Porównanie informacji, danych na temat postępów realizacji programu z harmonogramem pozwoli na rejestrację bezpośrednich rezultatów prowadzonych działań oraz na zweryfikowanie tempa i kierunku realizacji założonych celów programowych.

VII.3.2. Ewaluacja.

Dla zbadania efektów programu, w trakcie jego realizacji (raz w roku) oraz po jego zakończeniu przeprowadzona zostanie ewaluacja pod kątem następujących kryteriów:

- 1) adekwatności – stopień dostosowania programu do potrzeb osób, które zostały nim objęte,
- 2) użyteczności – stopień przydatności programu dla odbiorców,
- 3) skuteczności – stopień osiągnięcia zaplanowanych celów,
- 4) efektywności – sprawność działań podejmowanych w toku realizacji programu,
- 5) oddziaływania – stopień, w jakim korzyści odniesione przez uczestników programu miały szerszy wpływ na ich otoczenie,
- 6) trwałości – stopień, w jakim korzyści odniesione przez uczestników programu miały szerszy wpływ na ich otoczenie.

Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie ustali pytania, metody i narzędzia badawcze, a także sposób realizacji ewaluacji, w tym system gromadzenia danych, informacji itp...

Szersze spojrzenie na program, oraz sposób jego wdrażania dokonane w drodze identyfikacji i oceny celów oraz sposobów realizacji dostarczy wniosków, co do

skuteczności programu oraz ewentualnych potrzeb związanych z wzmocnieniem oddziaływania programu, usprawnienia procesów zarządzania czy modyfikacji kierunków działań.

Program został opracowany przez Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.